

“Alla har något att göra utom jag”

Sofi Svensson

Examensprojekt, Keramikkonst, Kandidatnivå

Handledare: Marie Beckman

Opponent: Maria Kristoffersson

Examinator: Mia E Göransson

Innehållsförteckning

Inledning.....4

Bakgrund.....5

Syfte.....6-7

Klara, färdiga, GÅ!.....8-9

Skisser.....10-11

Jag hälsar på där tiden
fortfarande står still....12-13

Tiden och tankarna....14-16

Att bygga.....17-21

Färg.....22-25

Till sist.....26-39

Tittat på.....40-42

Källförteckning.....43

Inledning:

”Vi packar in oss i bilen och åker till en plats i skogen. En plats som står stilla fastän alla går omkring. Där är granarna höga, marken är blöt och i stugan finns det döda flugor i fönstret. Det finns visset gräs, motorer, ved och sågspån. Jag ser de andra ha saker för sig, de donar och ordnar. De arbetar och svettas. De gör viktiga saker för att vi ska få det bra och jag tittar bara på. Det är tråkigt, fuktigt och stickigt. Oljud från maskiner och oändlig tyst skog. Jag vill göra underverk, bygga något eller hitta en kompis. Ibland bor det djur här som jag vill klappa men de är nästan vilda. Hästarna som bodde här innan har flyttat.

I pausen blir det bagageluckeljummen saft och korv.

”Ska vi åka hem snart?”

”Nej”

Sen går alla tillbaka till sitt. Utom jag.”

Bakgrund

För mig har det alltid varit en självklar sak att vilja ta del av andras prestigelösa berättelser om vardag och om att leva. Det händer något när dessa berättelser kommer ut i ord, ett maskineri sätts i gång i mig och berättelsen spelas upp om och om igen i min fantasi. Det är en tillgång med sinne för detaljer som ibland dras till en nästintill provocerande gräns, vad spelar all den informationen för roll i min verklighet?

Var får detta maskineri ta plats och få bekräftelse?

Längtan efter något bakomliggande, ett syfte utanför objektet, har blivit mer och mer viktigt för mig.

Syfte

Att välja mig själv som tema och utgångspunkt kommer ifrån intresset för andra. Allas berättelser kan te sig som fängslande för någon även om de är intetsägande för någon annan.

Mitt mål blev att få göra en resa in i mina egna fantasier och ta med dem ut till ett collage av objekt som tillsammans berättar om något som varit eller som skulle kunna ha varit, minnen, förnimmelser, fantasier, sanningar och osanningar. Jag ville ta tillvara på ett av mina största intressen och förmågor, få associera och fantisera kring händelser och berättelser. Visa en vardaglig verklighet där det lilla har värde. Jag ville skapa en stämning och objekt där det händer något i det stilla.

Syftet ska mana till eftertänksamhet, ge utrymme att själv fantisera, bli upplyst om något och kunna göra det till sitt eget, ge en känsla. Det handlar inte alltid om storslagenhet, uppfostran eller sanningar, bara det finns en berättelse om något allmänmänsklig och om personlighet. Den första idén till arbetet var att bygga samma olika berättelser, så som en novellsamling. Berättelserna skulle vara sina egna men samlas under ett gemensamt tema, mig. De skulle bli en personlig avbildning men trigga och kittla en slags association hos en åskådare.

Frågeställning:

”Hur kan jag skapa berättelser i lera och vad händer när de kommer ut och blir ett ting?”

Klara, färdiga, GÅ!

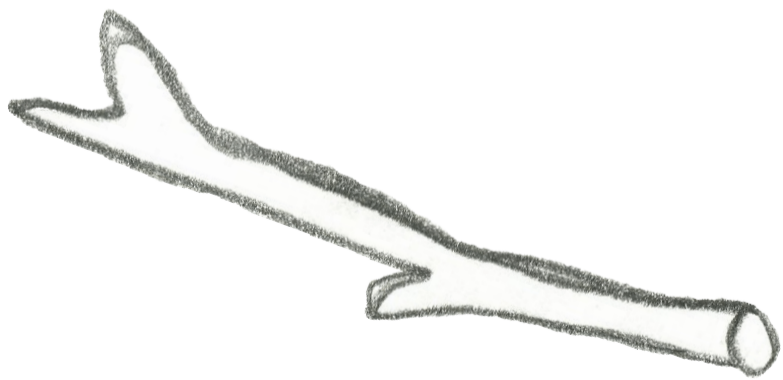
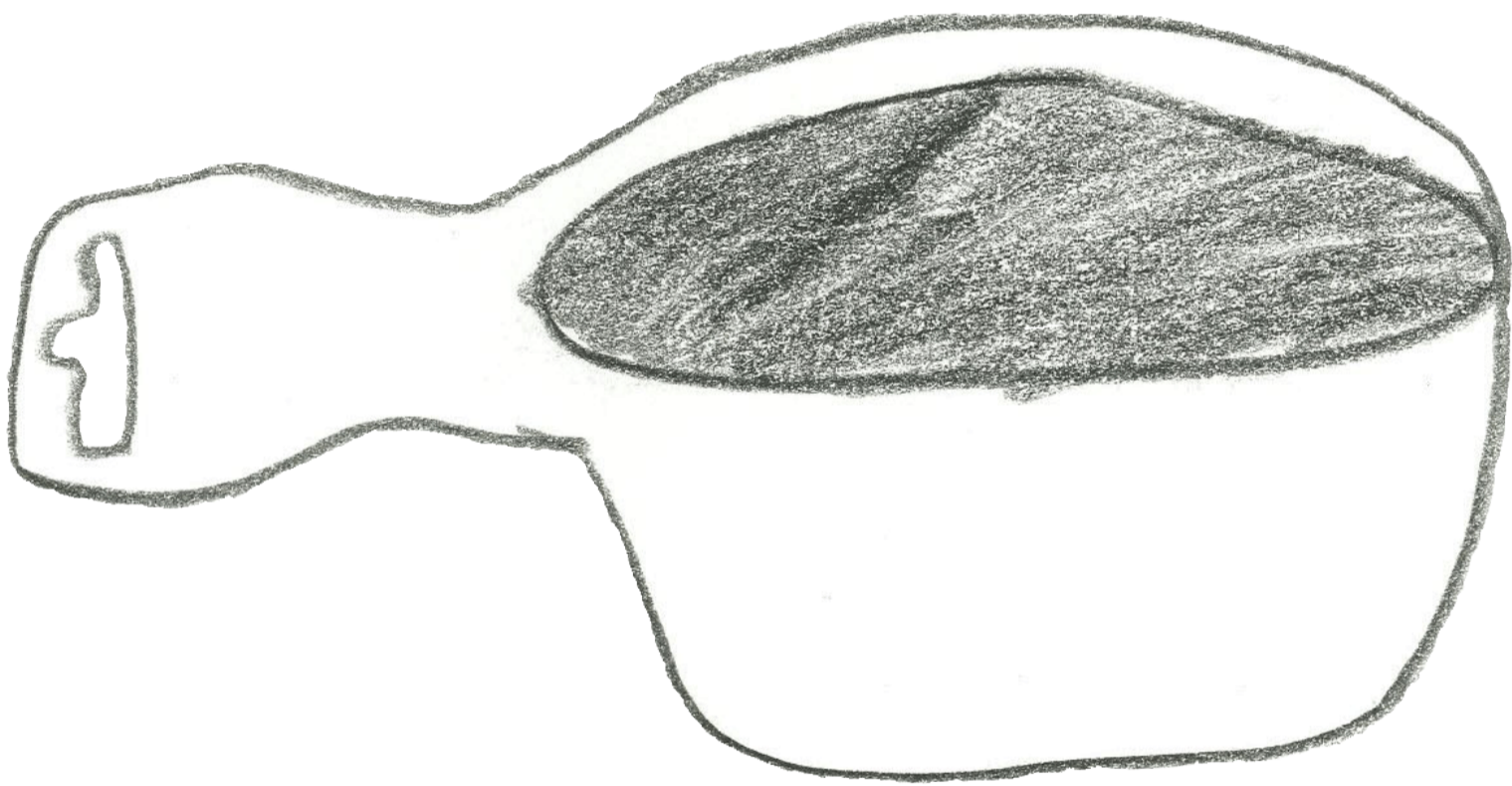
Jag skissade på olika historier, kom ihåg och samlade. Situationer och händelser finns alltid kvar långt in i minnet och jag har grävt. “Just ja, det där och den sa ju det så, hur var det egentligen?”

En berättelse utmärkte sig särskilt och jag tänkte mer och mer på den. Det handlade om när barnen och föräldrarna åkte till skogen och alla donade och fejade eller lekte och hade saker för sig. Jag kände av hur det var att åka dit, mindes känslan och funderade kring känslan av något långtråkigt.

Den fick bli den första “novellen” och ganska snabbt insåg jag att det skulle gå åt för lång tid för att kunna gestalta olika historier och samtidigt göra var och en rättvisa. Därför bestämde jag mig för att min berättelse skulle bara få vara en, den i skogen.

“Alla har något att göra utom jag” är byggt på minnen, känslor och romantiserande över leda. Platsen finns och känslan av den är äkta. Dock är den sedd genom mitt vuxna jag som studerar ett barn och dennes upplevelse av en plats under en barndom.

Skogen. Våt mossas och grått.

Skisser

Jag skissade på papper och funderade ut hur jag skulle kunna förmedla historien och framför allt vad jag ville visa och trycka på. Min plan var att testa idéerna direkt för att få ett arbete med en blandning av skiss, planering och praktiskt arbete genom hela processen. Rädslan var annars att jag skulle fastna vid skisserna och planerna och få fram de faktiska tingen försent.

Min skiss är enkel och ett viktigt verktyg för att kunna testa vad det är jag vill få fram för objekt. Hitta något i linjerna som sedan ska komma fram i lera.

Alltså skissade jag upp förslag som jag började bygga på direkt. Gran, kåsa, ved och verktyg, en efter en kom de till och känts självklara. Dessa ting fick komma till för att jag trodde på dem som budbärare av historien.

Jag hälsar på där tiden fortfarande står still

I slutet av februari åkte jag och tittade på den riktiga platsen för händelsen. För mitt slutgiltiga resultat känner jag inte att den faktiska platsen spelar någon roll, att en publik måste veta hur och var i den verkliga verkligheten berättelsen utspelar sig. För objekten i sig var det inte heller avgörande om de verkligen funnits eller verkligen sett ut sådär men när nu tillfället gavs ville jag undersöka hur det skulle kännas att komma tillbaka.

Jag har inte besökt den på flera år men ändå var det så välbekant. Vädret var grått och blött. Allt var stilla och lite skitigt, det hade vuxit nya träd och förfallet kommit en bit. Ändå var det precis likadant, jag var rastlös och ville hem. Jag tog några kort och konstaterade att min fantasi och mina minnen om platsen räckte gott. Min oförändrade känsla av platsen var bevis nog att mitt arbete var värt att fortsätta på och det gav mig mer motivation och övertygelse om att långtråkigheten stämde.

Tiden och tankarna

Utdrag ur logg 4 mars 2014:

*”Granen ska göras klart. Stövlarna ska torka. Är rädd att de ska spricka. Fotade igår och satte sen ihop saker lite hur som bara för att göra det praktiskt att lyfta. Det skapade något, som att bygga med lego eller i ett dockskåp fast utan väggar. Vad är det som är kul?
Plocka och dona! Få fram en värld. (Är världar töntiga?)”*

Senare i mars 2014:

”Min plats visar detaljer på aktivitet, småscener i scenen. Det fanns möjligheter men de blev omöjligheter. När du sätts i en ofrivillig situation och står ut, försöker se vad som kan aktivera dig, zooma in, ge det platta upprättelse”

Vid handledning har jag ofta fått frågan ”Vad är det du vill beskriva, är det en känsla?” och jag har blivit frustrerad och förvirrad. ”Jag vill skapa en stämning och objekt där det händer något i det stilla” var syftet jag hade med mig redan från början.

En problematik som kom tidigt i arbetet var om tingen skulle bli för söta, för dekorativa och jag blev rädd att en seriositet skulle försvinna. Jag hade fått kritik på att mitt tema, ledan och det långtråkiga, gick emot det personen såg, att jag gjort tingen av lust och att det kunde bli för hoppigt för att vara långtråkigt. Detta har också varit ett dilemma och det kändes bra att få ord på det gnagande problemet som gick hand i hand med mina problem över seriositeten.

Sötheten och dockskåpsproblematiken fick jag bestämma mig för att detta är mitt uttryck, jag ritar och bygger såhär. Jag ser en fördel med ”fina och söta” saker när det finns en slags ironi eller sarkasm inblandad. Inte för att förlöjliga men för att kunna se motsättningar eller helt enkelt se något från en annan ingång. Det hade kanske varit uppenbart eller lättast att se något utifrån att det är gulligt men nu upptäcka något annat. Mitt nästan ”anti-tema” roar mig väldigt, att tänka på

tristess och känna något lustfyllt utifrån det är en motsättning. Då blir den mer betydelsefull för mig än om temat vore om något förhålligande eller något väldigt tragiskt. Istället för att röra mig i ytterkanterna på en skala är jag i mitten, i det vanliga, i det gråa mellan vitt och svart.

I en leda måste du se vidare för att kunna aktivera dig, komma ifrån tristessen och din fantasi måste jobba sig framåt och förhoppningsvis komma fram till en inte lika tråkig situation. Det har varit mitt motiv till att välja ett vardagligt och ”tråkigt” tema.

Att bygga

I mitt byggandet har jag ringlat, kavlat och karvat. Var sak har gjorts individuellt och på det sätt jag tyckt varit passande. Eftersom formen oftast har varit överordnad en specifik leras egenskaper har jag kunnat välja mer fritt och tagit vad som funnits tillgängligt. Det ger en stor frihet att inte behöva kalkylera på lerans egenskap inför valet av den eller den, de flesta har fungerat för mina ändamål.

Innan bygget började funderade jag på tekniska lösningar som att t.ex. förstärka lera men då jag inte tyckt att det borde vara någon fara har jag kört på och oftast fått ett bra resultat. I efterhand vet jag att jag kunde valt en starkare lera i några fall men i stort har det skedd få missöden med att tex undvika sprickor i torkningprocessen.

Jag har försökt att bränna tingen så lågt som möjligt för att undvika sprickor, plus att den högbrända skärvens kvalitet ibland inte har spelat någon roll. Några ting har krävt en hög temperatur för att rätt färg och/eller yta ska komma fram. Var sak utifrån dess begränsningar och möjligheter.

Under de första veckorna gjorde jag färgprover av de leror jag redan hade, jag blötte upp till slamma och rörde ihop dem med varandra. Jag fick inte ut några fantastiska resultat men vissa lerbaser passade väldigt bra till den dämpade stämningen som jag höll på att få fram.

Färgprover

Att bygga i lera ger mig en frihet att få fram former som känns igen från mitt tecknande. I mitt formspråk vill jag ha buckliga linjer, skeva proportioner och en ”otvungenhet”. Detta för att jag i arbetet tappar det intressanta, associationen, om det är för likt, för korrekt.

Jag vill jobba med symboler, liknelser och form som avbildar vardag men ändå inte når fram till en superrealism. Objekten som kommit till är inte i proportion till varandra och detta bestämdes redan innan byggandet sattes igång. För att få en variation och en rörelse i samlingen av objekten tycker jag att de olika storlekarna gör sig bra. Det tar ännu ett steg ifrån den verkliga verkligheten men försätter fortfarande att avbilda faktiska ting. När de står tillsammans blir det något mer än en uppställning, ett dockhus eller rekvisita till något annat. Skevheten kommer in än en gång, inte bara genom formen utan nu också genom förhållandet mellan objekten.

Prov på granar

Det finns ingen bakomliggande uträkning eller måttbestämmelse när jag valt att göra ett objekt i en viss storlek utan det som behöver förstöras för att få en variation har blivit det och tvärt om.

Ting på tork

Grantopp

Färg

Färgsättning och färgskalan på tingen låg länge i bakgrunden och skavde. Jag hade svårt att bestämma något definitivt och lämnade det till senare samtidigt som jag gjorde några färgprover. Som redan nämnt gjorde jag färgprover av bara leran och hittade några få blandningar som var användbara. Min intention var att hålla en tillbakadragen och dov färgskala men valde ändå färg efter specifikt objekt. Jag ville ha variation trots dovheten. Samtidigt som byggandet gjorde jag färgtester med underglasryfärger. Jag sökte efter något som efterliknade akvarell och där jag kunde använda pensel. Jag ville även hitta en kontrollerad färgsättningsmetod då det under en bränning med glasyrer och diverse olika färgämnen lätt blir fel, särskilt utan erfarenhet.

Underglasryfärgerna levde inte helt upp till mina önskemål, själva glasyren över gjorde ytan för glasig och utan glasyren var de flesta färgerna fortfarande ett matt pulver som färgade av sig. Jag förstod potentialen i färgerna men att det skulle kräva mer undersökande för att få fram det jag ville ha. Den tiden ville jag inte lägga på dem och började fundera på alternativa metoder och material.

Jag såg bilder ur Sara Möllers utställningskatalog på Färgfabriken 2013 där hon använt sig av tusch på keramik och fått fram en väldigt tilltalande yta. Det fotograferade objektet ("Harang", 2013) hoppar mellan två och tredimensionellitet i och med sin målade yta där linjerna och färgen flutit ut som på en akvarell. Efter att jag sett bilden insåg att jag ville färglägga mina objekt på det sätt jag skulle gjort om jag valt att göra dem som en tvådimensionell bild. Inte för att jag ville ha en optisk illusion så som jag upplevt Möllers "Harang" utan för att jag ser en koppling mellan teckningen och mina byggda objekt. Att måla på och få det färdiga resultatet framför sig på en gång är inget jag testat förut men varit sugen på. Jag kom fram till att just vanlig akvarellfärg lämpade sig bra. Testerna med akrylfärg blev helt enkelt för plastiga.

När jag närmade mig slutet av processperioden och kunde sätta ihop mina objekt allteftersom de blev klara såg jag att det saknades något. De behövde ringas in. Eftersom formerna redan blivit till i olika leror fanns inte alternativet att göra allt monokromt, vilket hade kunnat vara en metod. Nu skulle färgen få göra det jobbet. Jag bestämde mig för att de allra flesta objekten klarade sig bra med skärvens färg i bruna, grå eller vita nyanser. Det som skulle målas var stövlarna och

granen. Där använde jag mig av en grön akvarellfärg och målade på i lager för att få en yta som inte var helt täckande. För att få en gemensam nämnare på alla objekten ville jag ”smutsa ned” dem. Jag fick tips om att patinera alla ytor på samma sätt för att föra dem samman. Tusch kunde ge en bra ”skitighet” och jag testade att spreja med utspädd sådan och fick fram en bra effekt. Tuschet torkar in snabbt så det går att handskas med objektet. Tuschduschen betedde sig olika på olika ytor. Den sintrade skärven stötte bort tuschet och det blev som vatten på en oljig yta. Jag torkade bort de för stora överflödet och lät resten torka in. Detta gav en ojäm, skitig yta som fick fram det jag sökte. På lågbränt gods blir ytan mer jämn och sidenmatt.

Färgprov med akvarell och tusch

Till slut:

Inför examinationen började jag planera hur mitt verk skulle presenteras. Tidigare hade jag insett att det fanns en stor glädje i att plocka runt med sakerna, sätta ihop dem i olika konstellationer och möblera om. Jag valde ett grått, kvadratisk podium med ca 70 cm i höjd för min presentation. Det var inte optimalt i storlek (120 x 120 cm) och jag fick senare kritik på att det var lite för tajt mellan tingen.

När jag satte upp tingen ville jag att de skulle kunna bli sedda från alla håll och att podiet skulle stå ute i rummet. Under examinationen rörde sig samtalet mycket kring alla möjligheter med just exponeringen, hur skulle tingen stå i relation med varandra, kunde jag upphöja något, skulle de stå på golvet? Inför utställningen 6-15 juni 2014 kommer jag ha kunnat prova fler möjligheter, jag har fortfarande inte hittat det optimala sättet för tingen att möta publiken

Tänkvärda saker jag tar med mig från diskussionen under examinationen är de olika grader av realism kontra abstraktion jag valt att göra mina ting. Kritiken låg i att mina träd höll en stil med väldigt schablonartad stil av träd medens övriga ting var lika i storlek och höll en mer realistisk avbildande nivå. Detta är något jag funderat på under arbetets

gång och velat blanda men i framtiden ser jag att jag kan dra dessa två motpoler ännu längre ifrån varandra. Då kommer blandningen av tingen fram mer.

Kring mitt tema, långtråkigheten, fanns det delade meningar. Vissa såg precis det jag kände, andra var tveksamma. Ordet "leda" tycktes vara ett väldigt starkt ord men det är något jag tycker passa. För mig är leda något väldigt obehagligt och starkt. När jag tänker tillbaka till mina upplevelser som barn kan jag känna att det var så jag upplevde vissa situationer, mer svartvitt. Jag hade långtråkigt och kände mig hämmad. I efterhand när obehaget försvunnit är det lätt att glömma bort detta. Jag håller dock med om att jag kan vara mer expressiv i mitt getaltande för att förtydliga, nå lite längre.

Total storlek ca 120 x 120 x 140 cm

Tittat på:

Sara Möller

Se "Att bygga" s

Jockum Nordström

Jag har länge tittat i olika böcker om Nordström och hans bilder. I utställningskatalogen "Mellan bordet och benen" hittade jag två stycken som jag valt att citera och som jag känner talar till mina tankar om hur jag ser på konst:

"Jag blir berörd av Nordströms entusiasm för dessa föremål /favoritserie som barn och Turborg ölbruk illustrerad av Storm P/ hans respekt för sin egen historia."

(Spears 2003)

"Liksom ett Rorschachtest säger alltså Nordströms bilder, eller åtminstone det som betraktaren ser i dem, i slutändan lika mycket om betraktaren som om honom själv. På så sätt fungerar Nordströms konst som den bästa konsten, litteratur, dramatik och film inkluderat: Den visar oss för oss själva och ger oss vår mänsklighet tillbaka".

(Spears 2003)

Joanna Hellgren

Jag har sedan tidigare vurmat för Hellgrens teckningar i följetången om Frances. Serieromanens blyertsteckningar visar hur berättelsen utspelar sig i en vardaglig, privat miljö men under oklar tidsperiod. Hennes enkelhet att beskriva omgivningen i mjuk gråskala där de avskalade rummen ger detaljrikedom fascinerar mig. Att bygga upp världar som vilar på sina få detaljer och blanda enklare bilder med mer välarbetade skapar för mig en givande variation under mitt besök bland serierutorna.

Pattie Chalmers

Chalmers bygger figurer som är besläktade med seriefigurens värld. Även om jag inte estetiskt sammankopplar mig med hennes verk är hennes förklaring om sitt egna skapande intressant och stärkande.

”I want to present a memory of a place, event and/or a person, charged with a changing emotion. A flawed image from flawed hands, eyes and memory: a part is heightened, another shrinks, presented as if on a stage. A play, partly true, partly of my making. Truth and fiction – leading, then following and finally the pieces begin to fit together, like the layers of a dream or the rings of a circus.” – Pattie Chalmers (Garcia 2012)

Saga Bergebo

Bergebos pågående projekt “The secret story – an investigating illustration project based on the novel by Donna Tratt” hittade jag av en slump och insåg att hon arbetar med likande tema. Hon har plockat ut vissa bärande element och illustrerat dem i papperlera som sedan bemålats med gouache. Tingen är bland annat avbildade överkroppar, möbler, grenar, hjärnor, ett Lucky strike-paket, en fotboll och löv. I bilderna Bergebo visar har tingen plockats runt och ställt upp i olika konstellationer likt uppradade av fynden under en expedition. Jag fascineras av enkelheten och variationen i tingen, dels i skala och dels i tydlighet/otydlighet.

Källförteckning:

Litteratur:

Färgfabriken (2013) Beckers konstnärstipendium 2013
Sara Möller, Färgfabriken

Spears, Dorothy (2003) ”Mellan bordet och benen”, Galleri
Magnus Karlsson (Sthlm)/David Zwirner (NY)

Garcia, Edtih (2012) “Ceramics and the human figure” A&C
Black Publishers Limited

Joanna Hellgren (2008-2012) Frances Del 1-3, Galago

Internetkällor:

http://www.saramoller.com/?page_id=801
(hämtad 2014-04-20)

www.bergebo.com
(hämtad 2014-04-20)